

University of Groningen

Social networks and intergroup conflict

Takács, Károly

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2002

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Takács, K. (2002). *Social networks and intergroup conflict*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. [S.n.].

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Samenvatting

Probleemstelling

Intergroepsconflict, vooral als er geweld bij speelt, behoort tot de ernstigste problemen waar de mensheid momenteel mee geconfronteerd wordt. Tal van factoren beïnvloeden het ontstaan van dergelijke conflicten. Intergroepsconflict in het dagelijks leven is erg ingewikkeld, daarom kan niet worden ingegaan op alle facetten ervan. Het zijn zowel de ernst als deze complexiteit die conflict oplossing tot een uitdagende taak maken. Deze studie levert een bijdrage aan het onderzoek naar een aantal factoren die van invloed zijn op het ontstaan van ongunstige groepsconflicten. *Intergroepsconflict ontstaat als groepen concurreren om materiële en immateriële hulpbronnen.* Teneinde te onderzoeken waardoor competitie tot slechte uitkomsten leidt, richt deze studie zich op de effecten van *structurele en tijdelijke inbedding*. In het bijzonder is het doel de condities vast te stellen waaronder *segregatie* samengaat met conflict en welke de onderliggende mechanismen hierbij zijn. Omdat de meeste intergroepsrelaties niet gescheiden kunnen worden van hun historische context wordt ook onderzocht hoe conflict in de loop van de tijd verandert en wat de endogene determinanten zijn die leiden tot positieve en negatieve veranderingen.

Groepen vormen geen homogene eenheid, omdat ze bestaan uit bewust handelende individuen die op basis van hun eigen vrije wil beslissingen nemen. Hierdoor kan een analyse van intergroepsconflict niet beperkt blijven tot het groepsniveau. Handelen op basis van vrijwilligheid komt bijvoorbeeld voor in tijden van oorlog als burgers zich aanmelden om in dienst te gaan, soldaten zich vrijwillig aanmelden om aan het front te vechten en frontsoldaten zich aanbieden om speciale opdrachten uit te voeren (Coleman, 1990). Een ander voorbeeld wordt gevormd door zelfmoordcommando's; zij riskeren niet alleen hun leven maar offeren het in het geloof dat het bij zal dragen aan het bereiken van een groepsdoel, zoals onafhankelijkheid. Over het algemeen geldt dat individuele participatie in intergroepsconflict zelden een grote investering vereist, wel is het zo dat aan het helpen van de groep altijd een bepaalde hoeveelheid kosten is verbonden. De centrale vraag in deze studie is *waarom mensen bereid zijn zulke offers te brengen, zelfs als het niet van hen verlangd wordt en hun gedrag fatale gevolgen kan hebben*. Om intergroepsconflict te kunnen verklaren is het nodig te achterhalen waarop individuele participatie gebaseerd is.

Deze studie richt zich op de invloed van factoren die voortkomen uit *groepscompetitie, het sociale netwerk van de groepsleden* of de *tijdsperiode* waarin de intergroep- en interpersoonlijke relaties spelen. Intergroepscompetitie en -vergelijking stimuleren deelname in conflict via *publieke goederen* die verdeeld worden onder de leden van de winnende partij, zoals territorium, trots of sociale identiteit. Sociale relaties met relevante anderen leggen beperkingen op aan individuele beslissingen via

verschillende vormen van *sociale controle*, waardoor participatie zowel kan worden bevorderd als verminderd. De historische context is van belang omdat mensen zich gedragen op basis van bepaalde *besluitvormingsheuristieken*. Deze heuristieken zijn gedeeltelijk gebaseerd op de *ervaring* die individuen in de loop van de tijd opdoen. Zo kan men van het verleden hebben geleerd of eerdere beledigingen vergolden worden of niet. Op vergelijkbare wijze worden individuele handelingen sterk beïnvloed door *verwachtingen* over toekomstige ontmoetingen.

Structurele inbedding en intergroepsconflict

Het voornaamste theoretische doel van deze studie is de *constructie van een model van intergroepscompetitie* dat inzicht geeft in het ontstaan van nadelige conflicten als gevolg van structurele en temporele inbedding. Het *Intergroup Public Goods (IPG) game* model voor competitieve intergroepsrelaties vormt de basis van dit model (Rapoport en Bornstein, 1987). Het belangrijkste voordeel van het IPG model is de coherente presentatie van enerzijds de duale onderlinge afhankelijkheid bij competitie tussen groepen en anderzijds van de negatieve interdependentie tussen groepen en het *free-rider* probleem binnen groepen. In zijn originele vorm kan het IPG model echter niet omgaan met *effecten van structurele inbedding*. Structurele inbedding beïnvloedt individuele beslissingen via *mechanismen van sociale controle*. Groepsleden worden beloond met *sociale selectieve prikkels*, zoals respect, wanneer zij offers brengen voor de groep. Groepsleden die geen inspanningen hebben geleverd worden gestraft met dergelijke prikkels. Daarnaast worden mensen beloond met *gedragsbevestiging* als zij zich net zo gedragen als andere groepsleden. Zij die de eigen groep afvallen krijgen *beloningen van de tegenpartij*. Een belangrijk onderdeel van deze studie is dat deze vormen van sociale controle zijn toegevoegd aan het IPG model voor competitieve intergroep relaties en dat het model daarmee in een structuur van individuele relaties is ingebed.

Omdat sociale controle via interpersoonlijke relaties wordt uitgeoefend, heeft de *netwerk structuur van de individuele relaties invloed op de uitkomst van intergroepscompetitie*. Een centrale onderzoeksvraag is: *onder welke structurele condities is de kans op intergroepsconflict groter en onder welke condities kan een vreedzame samenwerking verwacht worden*.

In het ingebedde IPG model kan sterke sociale controle, onder bepaalde structurele condities, tot een ongewoon sociaal dilemma leiden. In dit sociale dilemma is iedereen beter af door aan zijn groep *bij te dragen*, maar pakt algehele bijdrage slechter uit voor een ieder dan vreedzame coëxistentie. In deze structuur van onderlinge afhankelijkheid is conflict het onbedoelde gevolg van bedoelde individuele acties. Het model voorspelt dat een dergelijk sociaal dilemma optreedt als hechte contacten binnen groepen meer gebruikt worden voor verspreiding van sociaal selectieve prikkels (beloning voor je inzetten voor de groep) dan voor verspreiding

van gedragsbevestiging (beloning voor hetzelfde doen als relevante anderen'). Een extra voorwaarde voor het ontstaan van een sub-optimale conflictsituatie is dat er weinig interpersoonlijke relaties tussen strijdende groepen zijn of dat de beloningen van de tegenpartij van gering belang zijn.

Doel is niet enkel het aantonen van de condities waaronder algeheel conflict zich ontwikkelt als een sociaal dilemma, maar om te laten zien welke structurele condities de kans op intergroepsconflict vergroten. Meer in het bijzonder is het doel van deze studie te kijken waarom en onder welke omstandigheden *segregatie* tot intergroepsconflict aanzet. Simulaties en experimenten worden gebruikt voor het beantwoorden van deze vraag.

Simulaties worden gebruikt om de algemene theoretische relatie tussen segregatie en intergroepsconflict te exploreren. In de simulaties worden de structureel ingebedde IPG games gespeeld door agenten binnen gesimplificeerde netwerkstructuren. Het effect van de segregatie op de kans op intergroepsconflict kan worden uitgedrukt in een S-vormige functie. Dit betekent dat in het algemeen *segregatie de kans op groepsconflict vergroot*. Echter, dit effect is gering bij zeer lage en bij hoge waarden van segregatie, afhankelijk van waarden op andere parameters. Dit zijn *vloer- en plafond effecten*. Verder is het *segregatie effect sterker als de locale selectieve prikkels belangrijker zijn dan gedragsbevestiging van de burens*.

De hypothesen zijn gebaseerd op de resultaten van de simulaties. Ze zijn vervolgens middels experimenten getoetst. Teneinde de structurele condities in de toetsing mee te kunnen nemen is het volgende *experimentele model* ontwikkeld: verdeeld over twee groepen van vijf hebben proefpersonen de opdracht gekregen IPG games te spelen zonder daarbij met elkaar te communiceren. Teneinde te toetsen op de aanwezigheid van segregatie effecten en onderliggende controle mechanismen zijn de zitplaatsen gevarieerd en zijn de zichtbaarheidcondities gemanipuleerd. Vier structurele condities zijn toegepast, één waarin proefpersonen uit de twee groepen volledig van elkaar gescheiden zijn (volledige separatie), één waarin de twee groepen in een sterk gescheiden opstelling zitten (hoge segregatie), één waarin zij gemiddeld gescheiden zitten (gemiddelde segregatie), en één waarin de twee groepen in een gemengde opstelling zitten (lage segregatie). Het effect van de segregatie op de kans op intergroepsconflict is getoetst door de spelresultaten van de verschillende opstellingen met elkaar te vergelijken.

We verwachten dat ook *geïnternaliseerde* sociale controle individuele beslissingen kan beïnvloeden. Teneinde geïnternaliseerde vormen van sociale controle waar te kunnen nemen, hebben de proefpersonen in een onderdeel van het experiment de mogelijkheid oogcontact met hun burens tot stand brengen. In latere delen van het experiment worden ook *directe vormen van sociale controle* geïntroduceerd als financiële beloningen. Dit gebeurt om de relatieve invloed van geïnternaliseerde en directe vormen van sociale controle op de individuele beslissingen te kunnen toetsen.

De resultaten van de experimenten *bevestigen de segregatie hypothese gedeeltelijk*. Zoals voorspeld, is intergroepsconflict het minst waarschijnlijk wanneer er sprake is

van een laag segregatieniveau van de leden van beide groepen. Echter, bij gemiddelde segregatie is conflict niet minder waarschijnlijk dan bij sterke segregatie. Deels kan dit verklaard worden door een plafond effect, deels door de hoge contributiebereidheid in de gemiddelde gesegreerde setting.

Over het algemeen laten proefpersonen zich sterk door financiële sociale controle beïnvloeden. Interessanter is echter de bevinding dat proefpersonen hun beslissingen aanpassen aan de verwachting van wat hun burens zullen doen, als die tot de eigen groep behoren, zelfs al is er enkel oogcontact. Dit onderschrijft het bestaan van geïnternaliseerde gedragsbevestiging. Er is ook enige ondersteuning voor het effect van geïnternaliseerde selectieve prikkels. Hoewel het effect kleiner is dan dat van de financiële sociale controle, blijkt de geïnternaliseerde sociale controle van burens van de eigen groep een belangrijke voorspeller van de individuele geneigdheid om bij te dragen. Geïnternaliseerde beloningen van de tegenpartij worden enkel onder bepaalde condities aangetroffen. Proefpersonen ondersteunen hun groepsgenoten niet als zij omringd worden door leden van de andere groep die behoren tot de andere sekse.

Samenvattend kan gesteld worden dat dit nieuwe experimentele model in belangrijke mate bijdraagt aan het inzicht in het effect van structuur en sociale controle op intergroepsituaties. De resultaten tonen met name hoe belangrijk oogcontact tussen proefpersonen in een laboratorium is voor het activeren van geïnternaliseerde sociale controle mechanismen.

De belangrijkste *onderzoeksvragen* (V), hypothesen (H), en **experimentele resultaten** (R) over de effecten van segregatie op intergroepsconflict worden hieronder kort samengevat.

V *Waarom en onder welke condities versterkt segregatie de kans op intergroepsconflict? Is de kans op intergroepsconflict in een experimentele setting groter wanneer groepsleden in een sterk gesegreerde opstelling zitten? Heeft segregatie ook effect als proefpersonen alleen oogcontact met elkaar hebben en niet het gedrag kunnen observeren?*

H Netwerkstructuren zijn van invloed op het ontstaan van conflicten omdat zij de sociale controle mechanismen kanaliseren. In een gesegreerde structuur is de kans op intergroepsconflict groter omdat hechte connecties groepsleden in staat stellen selectieve prikkels te verspreiden ten behoeve van mobilisatie. Afwezigheid van relaties tussen groepen vermindert de effect van beloningen van de tegenpartij. Omdat sociale controle vaak geïnternaliseerd is, vergroot segregatie de kans op intergroepsconflict ook als individuen enkel oogcontact met elkaar hebben.

R **Een vergelijking van resultaten van experimenten met verschillende structurele configuraties laat zien dat intergroepsconflict het minst waarschijnlijk is als groepsleden in een gemengde opstelling zitten. Echter,**

conflict is niet minder waarschijnlijk bij gemiddelde segregatie dan bij hoge segregatie, ook als burens slechts oogcontact met elkaar hebben.

Voor het beantwoorden van de volgende vragen is uitleg over individueel gedrag nodig dat deze macro uitkomsten verklaart.

V *Waarom en onder welke omstandigheden nemen individuen deel aan collectieve actie die de belangen van de andere groep schaadt en ook de eigen groep zou kunnen schaden? Wat zijn de onderliggende mechanismen van netwerk effecten op het niveau van interpersoonlijke relaties?*

Hoe dragen verschillende vormen van sociale controle, namelijk selectieve prikkels, gedragsbevestiging en beloningen van de tegenpartij bij aan intergroepsconflict en wat is hun invloed? Beïnvloeden deze vormen van sociale controle individuele beslissingen direct en indirect (in geïnternaliseerde vormen) in een experimentele omgeving?

H Individuen kunnen tot participatie aangezet worden als directe en geïnternaliseerde vormen van sociale controle de kosten van participatie compenseren. Sociale controle resulteert in een verdeling van positieve en negatieve prikkels die de individuele beslissingen beperken. De verdeling van die prikkels is afhankelijk van de verwachtingen en het gedrag van het individu en van relevante anderen. Afhankelijk van het type sociale controle en de samenstelling van het ego netwerk van het individu kan sociale controle participatie vergemakkelijken of bemoeilijken. Sociale controle mechanismen op het niveau van interpersoonlijke relaties bewerkstelligen de macro structurele effecten op conflict.

Sociale selectieve prikkels motiveren groepsleden tot participatie. Beloningen van de tegenpartij verhinderen participatie. Deze vormen van sociale controle zijn dus verantwoordelijk voor het effect dat segregatie heeft op intergroepsconflict. Gedragsbevestiging, echter, heeft twee kanten; het kan bijdragen aan totstandkoming van wijd verbreid activisme of juist bijdragen aan de verspreiding van vreedzaam gedrag. Hoe sterker de normatieve druk (selectieve prikkels) in verhouding tot de confirmerende druk (gedragsbevestiging), hoe sterker het effect van segregatie op intergroepsconflict.

R **De proefpersonen in het experiment worden sterk door directe vormen van sociale controle beïnvloedt. De uitkomsten onderschrijven de aanwezigheid van geïnternaliseerde gedragsbevestiging en, hoewel minder overtuigend, van geïnternaliseerde selectieve prikkels. Geïnternaliseerde beloningen van de tegenpartij komen enkel onder specifieke condities voor. De effecten van de drie vormen van sociale controle zijn voldoende groot om binnen eenzelfde segregatieconditie toch tot andere kansen op conflict te leiden. Het segregatieeffect is sterker bij normatieve druk dan bij confirmerende druk.**

Naast deze centrale onderzoeksvragen is in de simulaties onderzocht of de effecten en macro consequenties van sociale controle mechanismen al dan niet afhangen van assumpties over *individuele rationaliteit* en *toegang tot informatie*. Het effect van sociale controle mechanismen en structurele configuraties op intergroepsconflict is voor vier gedragsmodellen onderzocht. Deze modellen verschillen wat betreft het niveau van calculerende rationaliteit van de individuen en de hoeveelheid informatie waarover individuen beschikken. We zijn met name geïnteresseerd in het effect van segregatie op de kans van conflict onder de verschillende modelspecificaties. De simulaties laten zien dat, onder bepaalde structurele condities, rationele individuen met meer informatie meer in een schadelijk conflict terecht komen dan minder rationele actoren. Verder versterken zwaardere aannames over de individuele rationaliteit het effect van segregatie op intergroepsconflict enigszins.

Daarnaast tonen de simulaties dat niet alleen segregatie, maar ook *andere kenmerken van het sociale netwerk* van invloed zijn op de kans op intergroepsconflict. Zo kunnen minderheden omringd door de meerderheid mobilisatie onderdrukken, kunnen mensen die twee subgroepen verbinden mobilisatie bevorderen en kunnen zwak gerelateerde subgroepen, afhankelijk van de gedragsassumpties, intergroepsconflict stimuleren dan wel ontmoedigen.

Tijdelijke inbedding en intergroepsconflict

Naast de structurele inbedding van gedrag speelt ook *temporele inbedding* een cruciale rol in intergroepsrelaties. Ervaringen opgedaan bij vorige ontmoetingen en verwachtingen ten aanzien van toekomstige relaties hebben een grote invloed op huidige houdingen en gedrag in de intergroepscontext. De dagelijkse praktijk toont ons vele voorbeelden van uit de hand lopende confrontaties en duurzame conflicten tussen groepen. Hoe kan het ontstaan van zulke conflicten verklaard worden? Intergroepsrelaties zijn (gelukkig) vaker vreedzaam dan gewelddadig. Vandaar dat de nadruk ligt op de vraag onder welke omstandigheden vreedzaam samenleven mogelijk is.

In de gebruikte verklaring over de dynamiek van intergroepsrelaties ligt de nadruk op mechanismen op het individuele niveau. Individuele beslissingen worden sterk beïnvloed door enerzijds ervaringen uit het verleden en anderzijds verwachtingen ten aanzien van de toekomst. Met betrekking tot de temporele inbedding van gedrag is in dit onderzoek gebruik gemaakt van het idee van *beperkte rationaliteit*. Er is vanuit gegaan dat beslissingen van individuen niet gebaseerd zijn op een volledig overzicht van gebeurtenissen uit het verleden gecombineerd met ingewikkelde berekeningen over de lange-termijn gevolgen van die beslissingen. In plaats daarvan maken personen gebruik van *eenvoudige gedragsheuristieken*.

Met betrekking tot de vraag welke beslissingsregels gebruikt worden zijn op basis van de literatuur hypothesen geformuleerd over het bestaan van drie mechanismen, te

weten vermeende invloed, leren door beloningen en wederkerigheid. Het eerste mechanisme zorgt ervoor dat een individu investeert in het collectieve goed als hij verwacht dat zijn beslissing *invloed* heeft op de uitkomst van de competitie. Het *leren door beloningen mechanisme* zorgt ervoor dat individuen vasthouden aan een beslissing die eerder heeft geleid tot een bevredigend resultaat, en van strategie veranderen in het geval van een onbevredigend resultaat. *Wederkerigheidsmechanismen* lokken vreedzame reacties uit op geobserveerd vreedzaam gedrag van anderen en vergeldingsgedrag als reactie op investeringen in conflict. Individuen kunnen zowel reageren op het collectieve gedrag van de andere groep als op het gedrag van relevante individuen. In dit onderzoek zijn alle voornoemde mechanismen in beschouwing genomen. Het belangrijkste argument voor deze benadering is dat gedragsmechanismen kunnen verschillen tussen personen, maar ook binnen personen.

Een nieuw gezichtspunt in dit onderzoek is dat gelijktijdig getoetst is op de invloed van verschillende gedragsheuristieken op beslissingen van individuen. Toetsing van de invloed van temporele inbedding is mogelijk doordat een gedeelte van het experiment bestaat uit het spelen van *herhaalde IPG* spelen. In tegenstelling tot de *enkelvoudige* spelen, waarin proefpersonen geen feedback krijgen over eerdere uitkomsten, krijgen ze in de herhaalde spelen informatie over de uitkomst van het vorige spel en over de beslissingen van hun burens. Met het introduceren van structurele condities in de herhaalde spelen is het ook mogelijk om *interactie-effecten van structurele en temporele aspecten* te toetsen.

Hieronder volgt een korte samenvatting van de belangrijkste *onderzoeksvragen (V)* over de invloed van temporele inbedding en over de interacties van structuur en tijd. Tevens worden de hypothesen (**H**) gemeld die zijn geformuleerd voor deze onderzoeksvragen en de conclusies die zijn getrokken op basis van de **experimentele resultaten (R)**.

-
- V** *Hoe veranderen intergroepsrelaties door de tijd heen? Bestaan er typische ontwikkelingen, zoals een eindeloze regressie van conflict of een “spiraal van vrede”? Verschillen deze ontwikkelingen in termen van structurele condities?*
- H** Voorspeld is dat er enkele typische ontwikkelingen voorkomen, zoals stabiele vrede, duurzaam conflict, spiraal van vrede en spiraal van conflict. Stabiele vrede en spiraal van vrede zijn waarschijnlijker in een opstelling waarbij de zitplaatsen gemengd zijn. Duurzaam conflict en spiraal van conflict zijn waarschijnlijker in een opstelling met hoge segregatie.
- R** **De resultaten laten zien dat de ontwikkelingen van stabiele vrede en spiraal van vrede vaker voorkomen als leden van de teams in een gemengde opstelling zitten. In sessies met hoge segregatie ontstaat duurzaam conflict, maar met afwisselende voordelen voor de twee groepen en niet gradueel, zoals de spiraal van conflict hypothese voorspelt. De hoogte van de**

investeringen neemt toe met het introduceren van sociale controle tijdens het experiment.

- V** *Wat zijn de eenvoudige gedragsheuristieken die de beslissingen van individuen leiden en bijgevolg verantwoordelijk zijn voor het ontstaan van macro ontwikkelingen? Zijn vermeende invloed, leren door beloningen, en wederkerigheid belangrijke determinanten van individuele acties in herhaalde competities tussen groepen?*
- H** De verwachting is dat beslissingen van proefpersonen geleid worden door eenvoudige gedragsregels die voor een deel gebaseerd zijn op ervaringen van ontmoetingen in het verleden en voor een deel gebaseerd zijn op verwachtingen over toekomstige interacties. De combinatie van vermeende invloed, leren door beloningen, intergroeps wederkerigheid en lokale wederkerigheid is van invloed op de huidige beslissingen van proefpersonen.
- R** **De resultaten rechtvaardigen het toepassen van een combinatie van verschillende gedragsregels voor het verklaren van het investeringsgedrag van de proefpersonen. De hypothese over vermeende invloed is bevestigd, maar met die kanttekening dat proefpersonen die verwachten dat hun groep het volgende spel zal winnen een opvallend hoge geneigdheid tot investeren vertonen. Leren door beloningen blijkt echter niet symmetrisch te werken; er is geen bewijs gevonden voor het belonen van de keuze om te investeren. Verder is er weinig steun voor het bestaan van intergroeps wederkerigheid. Alleen een nederlaag lokt significante vergeldingsreacties uit, maar dit kan ook het gevolg zijn van simpele agressieve houdingen. Lokale wederkerigheid hangt af van persoonseigenschappen van de proefpersoon en het geslacht en de groepsidentiteit van de buurman of buurvrouw.**
-